Antidepressant medication

دەرمانەکانی دژە خەمۆکی

Prepared by: awin noori faraj

دژە خەمۆکی کۆمەڵەیەکە لە دەرمانەکان کە بە پلەی یەکەم بۆ چارەسەرکردنی خەمۆکی و تێکچوونی جۆراوجۆری باری دەروونی بەکاردەهێنرێن. بۆ هاوسەنگکردنی گوێزەرەوە دەمارییەکان لە مێشکدا کاردەکەن، وەک سیرۆتۆنین، نۆرئەپینفرین و دۆپامین، کە وا بیردەکرێتەوە کە بەشدارن لە ڕێکخستنی باری دەروونی و هەستەکان و باشبوونی دەروون بە گشتی. دەرمانی دژە خەمۆکی لەلایەن پزیشک یان پزیشکی دەروونییەوە دەنووسرێت و پێویستە لەژێر ڕێنمایی ئەواندا بخورێت.

چەند جۆرێک لە دەرمانی دژە خەمۆکی هەیە و هەریەکەیان بە شێوەیەکی جیاواز کاردەکەن بۆ بە ئامانجگرتنی گوێزەرەوە دەمارییە تایبەتەکان. هەندێک جۆری باوی دەرمانی دژە خەمۆکی بریتین لە:

Selective Serotonin Reuptake Inhibitors(SSRIs): ئەم دەرمانانە ئاستی سیرۆتۆنین زیاد دەکەن بە ڕێگریکردن لە دووبارە هەڵمژینی لە مێشکدا. نموونە لەوانە فلۆکستین (Prozac)، سێرترالین (Zoloft) و escitalopram (Lexapro).

Serotonin-Norepinephrine Reuptake Inhibitors (SNRIs): ئەم دەرمانانە کاریگەریان لەسەر هەردوو ئاستی سیرۆتۆنین و نۆرۆئەپینفرین هەیە. نموونەی ئەمانە بریتین لە ڤێنلافاکسین (Effexor) و دولۆکسیتین (Cymbalta).

Tricyclic Antidepressants(TCAs): ئەمانە لە یەکەم دەرمانی دژە خەمۆکی بوون کە پەرەیان پێدرا. بە زیادکردنی ئاستی سیرۆتۆنین و نۆرئەپینفرین لە مێشکدا کاردەکەن. ئەمیتریپتایلین و ئیمیپرامین نموونەی TCAن.

Atypical Antidepressants دژە خەمۆکی نائاسایی: ئەم پۆلە دەرمانی دژە خەمۆکی

[redacted]

جۆراوجۆر لەخۆدەگرێت کە جیاواز لە پۆلەکانی سەرەوە کاردەکەن. بوپرۆپیۆن نموونەی دژە خەمۆکی نائاساییە کە بە شێوەیەکی سەرەکی کاریگەری لەسەر (Wellbutrin) دۆپامین و نۆرئەپینفرین هەیە.

Monoamine Oxidase Inhibitors (MAOIs): ئەمانە دژە خەمۆکی کۆنترن کە کاردەکەن بە ڕێگریکردن لە کارکردنی ئەنزیمێک کە پێی دەوترێت مۆنۆئەمین ئۆکسیدایز، کە گوێزەرەوە دەمارییەکانی وەک سیرۆتۆنین و نۆرئەپینفرین و دۆپامین دەشکێنێت. بەهۆی ئەگەری کارلێککردن لەگەڵ هەندێک خۆراک و دەرمانی تردا کەمتر دەنووسرێن.
زۆر گرنگە ئاماژە بەوە بکەین کە دەرمانی دژە خەمۆکی ڕەنگە چەند هەفتەیەک بخایەنێت تا دەست بە کارکردنی کاریگەرانە بکات و هەموو کەسێک بە هەمان شێوە وەڵامیان ناداتەوە. هەندێک لە کاریگەرییە لاوەکییە باوەکان لەوانەیە بریتی بن لە سکچوون، سەرئێشە، سەرگێژخواردن، گۆڕانکاری لە ئارەزووی خواردن و تێکچوونی کارکردنی سێکسی. بەڵام ئەم کاریگەرییە لاوەکیانە دەتوانن جیاواز بن بەپێی جۆری دەرمانی دژە خەمۆکی و تاکەکە بەکاری دێنێت.

کاریگەرییە تایبەتەکانی دەرمانی دژە خەمۆکی لەسەر مێشک دەتوانێت جیاواز بێت بەپێی جۆری دەرمانەکە و پێکهاتەی کیمیای ناوازەی مێشکی تاکەکە. بەڵام هەندێک کاریگەری گشتی دەرمانی دژە خەمۆکی لەسەر مێشک بریتین لە:

ڕێکخستنی گوێزەرەوە دەمارییەکان: دەرمانی دژە خەمۆکی بە گۆڕینی ئاستی هەندێک گوێزەرەوە دەمارییەکان لە مێشکدا کاردەکەن. گوێزەرەوە دەمارییەکان پەیامبەری کیمیایین کە پەیوەندی نێوان خانە دەمارییەکان (دەمارەکان) ئاسان دەکەن. سێ گواستەرەوە سەرەکییەکانی دەمار کە زۆربەی دەرمانەکانی دژە خەمۆکی دەکەنە ئامانج بریتین لە سیرۆتۆنین، نۆرۆئەپینفرین و دۆپامین. بە زیادکردنی بەردەستبوونی ئەم گوێزەرەوە دەماریانە یان باشترکردنی سیگناڵەکانیان، دەرمانی دژە خەمۆکی دەتوانێت یارمەتیدەر بێت لە ڕێکخستنی باری دەروونی و هەستەکان.

پلاستیسی دەمار: بەکارهێنانی درێژخایەنی دەرمانی دژە خەمۆکی ڕەنگە ببێتە هۆی گەشەکردنی دەمارە پلاستیسیتی، کە ئاماژەیە بۆ توانای مێشک بۆ ڕێکخستنەوە و دروستکردنی پەیوەندی دەماری نوێ. ئەم پرۆسەیە بۆ فێربوون و بیرەوەری و گونجاندن لەگەڵ فشاردا زۆر پێویستە.

دروستبوونی دەمارەکانی هیپۆکامپ: هەندێک لە لێکۆڵینەوەکان باس لەوە دەکەن کە هەندێک دەرمانی دژە خەمۆکی ڕەنگە هاندەری گەشەی دەمارە نوێیەکان بن لە هیپۆکامپوسدا، کە ناوچەیەکی مێشکە و بەشدارە لە یادەوەری و ڕێکخستنی سۆزداریدا. ئەمە دەتوانێت یەکێک بێت لەو میکانیزمانەی کە دەرمانی دژە خەمۆکی کاریگەرییە درێژخایەنەکانیان لە ڕێگەیەوە بەکاردەهێنن.

گۆڕانکاری لە پێکهاتەی مێشک و پەیوەندی: خەمۆکی درێژخایەن پەیوەندی بە گۆڕانکاری پێکهاتەیی و کارایی مێشکەوە هەیە. چارەسەری دژە خەمۆکی ڕەنگە یارمەتیدەر بێت بۆ پێچەوانەکردنەوە یان کەمکردنەوەی هەندێک لەم گۆڕانکاریانە، ئەمەش دەبێتە هۆی باشتربوونی نیشانەکان و کارکردنی گشتی مێشک.

گۆڕانی چالاکیی مێشک: توێژینەوەکانی وێنەگرتنی دەماری کارایی دەریانخستووە کە دەرمانی دژە خەمۆکی دەتوانێت کاریگەری لەسەر شێوازەکانی چالاکیی مێشک هەبێت، ئەمەش دەبێتە هۆی گۆڕانکاری لە شێوازی پرۆسێسکردنی هەست و بیرکردنەوەکانی مێشک.

گرنگە ئاماژە بەوە بکەین کە لە کاتێکدا دەرمانی دژە خەمۆکی دەتوانێت کاریگەر بێت لە چارەسەرکردنی هەندێک حاڵەتی تەندروستی دەروونی، بەڵام ڕەنگە کاریگەری لاوەکی و کارلێک لەگەڵ دەرمانەکانی تریشدا هەبێت. وەڵامی هەر تاکێک بۆ دەرمانی دژە خەمۆکی دەتوانێت جیاواز بێت، و زۆر گرنگە لە نزیکەوە لەگەڵ پسپۆڕێکی چاودێری تەندروستی شارەزا کاربکەیت بۆ دۆزینەوەی گونجاوترین دەرمان و ژەمە دەرمانەکە بۆ پێداویستییە تایبەتەکانیان. جگە لەوەش، دەرمانی دژە خەمۆکی تاکە ڕێگە نییە بۆ بەڕێوەبردنی بارودۆخی تەندروستی دەروونی؛ هەروەها چارەسەرکردن، گۆڕینی شێوازی ژیان و پشتگیری کۆمەڵایەتی دەتوانن ڕۆڵی بەرچاو لە پرۆسەی چارەسەرکردندا بگێڕن.

دەرمانی دژە خەمۆکی بۆ چارەسەرکردنی حاڵەتەکانی وەک نەخۆشی خەمۆکی سەرەکی، نەخۆشی دڵەڕاوکێی گشتگیر، نەخۆشی وەسوەسە و ناچاری و ئەوانی تر دەنووسرێن.

لێرەدا چەند ڕێنماییەکی گشتی بۆ ماوەی بەکارهێنانی دەرمانی دژە خەمۆکی دەخەینەڕوو:

قۆناغی توند: لە قۆناغی تونددا، بە شێوەیەکی گشتی دەرمانی دژە خەمۆکی بەکاردەهێنرێت بۆ کەمکردنەوەی توندترین نیشانەکانی حاڵەتەکە. ئەم قۆناغە دەتوانێت چەند هەفتەیەک تا چەند مانگێک بەردەوام بێت. ئامانج لەم قۆناغەدا باشترکردنی باری دەروونی تاک و سەقامگیرکردنی هەستەکانییە.

قۆناغی بەردەوامبوون: دوای قۆناغی توند، ڕەنگە قۆناغی بەردەوامی بەدوای خۆیدا بهێنێت. ئەم قۆناغە ئامانجیەتی ڕێگری بکات لە دووبارەبوونەوەی حاڵەتەکە کاتێک تاکەکەسەکە دەست دەکات بە هەستکردن بە باشتربوون. قۆناغی بەردەوامبوون بەزۆری بۆ چەند مانگێک دەخایەنێت.

قۆناغی پاراستن: بۆ ئەو کەسانەی کە تووشی خەمۆکی دووبارەبووەوە یان درێژخایەن بوون، قۆناغی پاراستن دەتوانرێت پێشنیار بکرێت. ئەم قۆناغە بریتییە لە بەردەوامبوون لە دەرمانی دژە خەمۆکی بۆ ماوەیەکی درێژخایەن، زۆرجار بۆ ماوەی ساڵێک یان زیاتر، بۆ کەمکردنەوەی مەترسییەکانی تووشبوون بە نەخۆشییەکانی داهاتوو.

بچووکبوونەوە: کاتێک کاتی وەستاندنی بەکارهێنانی دەرمانی دژە خەمۆکی دێت، بە شێوەیەکی گشتی ژەمە دەرمانەکە وردە وردە کەم دەکرێتەوە بۆ ئەوەی نیشانەکانی کشانەوە ڕوونەدات و مەترسی دووبارەبوونەوەی نەخۆشییەکە کەم بکاتەوە.

زۆر گرنگە ئاماژە بەوە بکەین کە ماوەی بەکارهێنانی دەرمانی دژە خەمۆکی زۆر تاکەکەسییە. ڕەنگە هەندێک کەس تەنها بۆ ماوەیەکی کورت پێویستیان بە دەرمان هەبێت، لەکاتێکدا هەندێکی تر پێویستیان بە چارەسەری درێژخایەن هەبێت. بڕیاری دەستپێکردن،

بەردەوامبوون، یان وەستاندنی دەرمانی دژە خەمۆکی هەمیشە دەبێت بە ڕاوێژ لەگەڵ پسپۆڕێکی چاودێری تەندروستی شارەزا بدرێت، وەک پزیشکی دەروونی یان پزیشکێک کە ئەزموونی هەبێت لە تەندروستی دەروونیدا.

سەرەڕای ئەوەش، چارەسەرکردن، گۆڕینی شێوازی ژیان و دەستێوەردانەکانی دیکە دەتوانرێت لەگەڵ دەرمانەکاندا بەکاربهێنرێت بۆ بەدەستهێنانی باشترین دەرئەنجامەکان بۆ بارودۆخی تەندروستی دەروونی. پێویستە بە بەردەوامی پێداچوونەوە بە پلانی چارەسەرکردندا بکرێت و بە پشتبەستن بە پێشکەوتن و پێداویستییەکانی تاکەکەسەکە ڕێکبخرێت.